

Čas krize – čas zaposlitvenih izzivov in iskanja rešitev

Združenje delodajalcev Slovenije

Projekt "CEE social partners for an Inclusive Labour Market (CEE – ILM)", ki je sofinanciran s strani Evropske unije

Splošno o seminarju

Poudarki

- dejstva na trgu dela, ki jih ustvarja podaljšanja gospodarska kriza;
- ne dovolj izkoriščene možnosti zaposlovanja predvsem ženske populacije,
- kaj ovira delodajalce, da bi zaposlovali po principu part time ali na domu;
- kakšni so zakonski pogoji; kaj pričakujemo?
- kakšne so izkušnje; kakšna so tveganja samozaposlenih oseb, odvisnih od enega naročnika.
- mentorstvo samozaposlenim in mentorstvo na delovnem mestu
- nekaj o stereotipih, s katerimi imamo opravka v vsakdanjem življenju; (video, o stereotipih PPT)

dejstva na trgu dela, ki jih ustvarja podaljšanja gospodarska kriza;

Poudarki

- V primerjavi s septembrom 2011 se je v strukturi brezposelnih najbolj povečal delež dolgotrajno brezposelnih oseb (+5,3), povečal se je delež brezposelnih žensk (+2,2) in iskalcev prve zaposlitve (+0,4).
- **Povprečni čas brezposelnosti** je za 2 meseca daljši kot je bil septembra lani.
- Konec letošnjega septembra so bile brezposelne osebe v povprečju prijavljene **1 leto, 8 mesecev in 21 dni**, lani pa 1 leto, 6 mesecev in 21 dni.
- Imamo že 10.000 visokoizobraženih mladih iskalcev služb

dejstva na trgu dela, ki jih ustvarja podaljšanja gospodarska kriza;

Poudarki

- Med brezposelnimi se je povečal deleži oseb z višjo, visoko in univerzitetno izobrazbo, medtem ko so se deleži oseb s srednjo in nižjimi stopnjami izobrazbe znižali.
- 31,6 % oseb brez strokovne izobrazbe,
- 22,9 % oseb je imelo III. ali IV. stopnjo izobrazbe,
- 27,1 % oseb V. stopnjo izobrazbe in
- 18,4 % oseb terciarno izobrazbo (VI. stopnja izobrazbe ali več).
- Mladi med 15 in 34 let iščejo delo več kot 11 mesecev, starejši od 35 let pa kar 14 mesecev

Vir: Mesečne informacije ZRSZ; SURS

Zaposlenost in brezposelnost EU- SLO

Q4 2011- vir EUROSTAT	EU 27	SLO
Stopnja zaposlenosti, 15-64 let	64,3	64,4
Stopnja zaposlenosti mladih, 15-24 let	33,3	31,9
Stopnja zaposlenosti starejših, 55-64 let	47,8	31,7
Stopnja zaposlenosti žensk, 15-64 let	58,5	61,0
Stopnja anketne brezposelnosti, 15-64 let	10,0	8,9
Stopnja anketne brezposelnosti mladih, 15-24 let	21,9	17,4

Konec aprila 2012 je največ mladih s terciarno izobrazbo imelo naziv (*Vir: ZZRS*)

Diplomirani ekonomist (VS)	289
Univerzitetni diplomirani pravnik	261
Univerzitetni diplomirani ekonomist	167
Komercialist (VSŠ)	166
Profesor razrednega pouka	91
Poslovni sekretar (višji) (VSŠ)	78
Diplomirani upravni organizator (VS)	76
Profesor slovenščine	59
Univerzitetni diplomirani politolog	59
Diplomirani varstvoslovec (VS)	58
Poslovni sekretar	57
Diplomirani organizator turizma (VS)	46

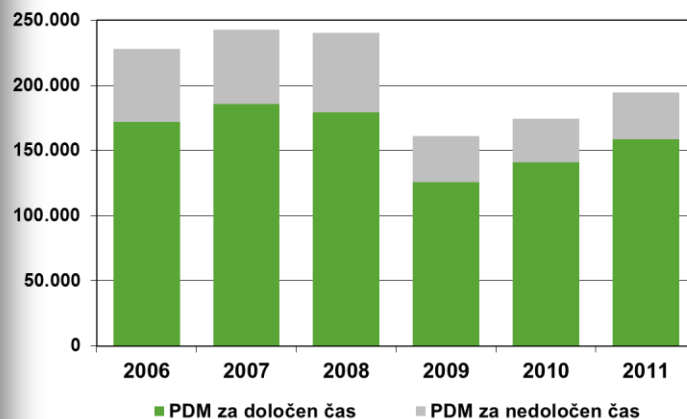

Prosta delovna mesta za terciarno izobrazbo v I-IV 2012 (Vir: ZZRS)

Univerzitetni diplomirani ekonomist	489
Diplomirani ekonomist (VS)	433
Univerzitetni diplomirani pravnik	302
Doktor medicine	268
Ekonomist (VSŠ)	242
Inženir strojništva	194
Univerzitetni diplomirani inženir strojništva	186
Univerzitetni diplomirani inženir elektrotehnike	173
Diplomirana medicinska sestra (VS)	166
Diplomirani vzgojitelj predšolskih otrok (VS)	153
Diplomirani inženir strojništva (VS)	134

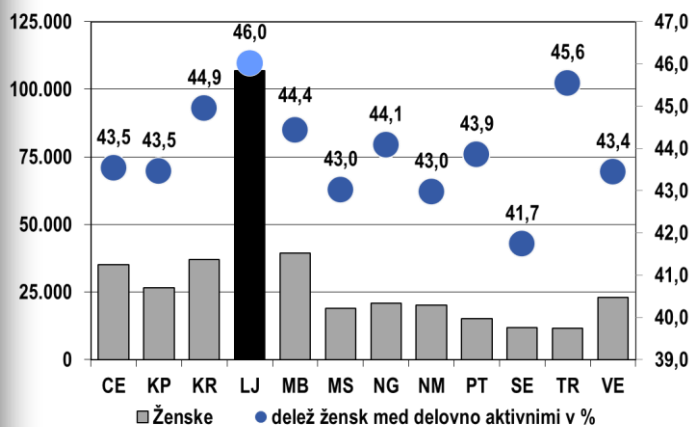
Povpraševanje delodajalcev po delavcih SLO (Vir: ZZRS)

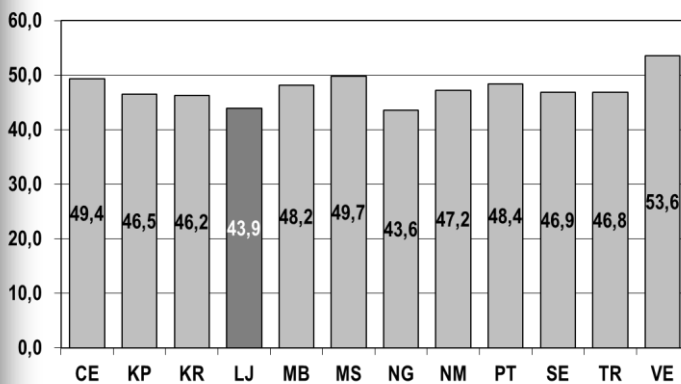
Delovno aktivne ženske po regijah 2007 – 2011

(Vir: SURS)

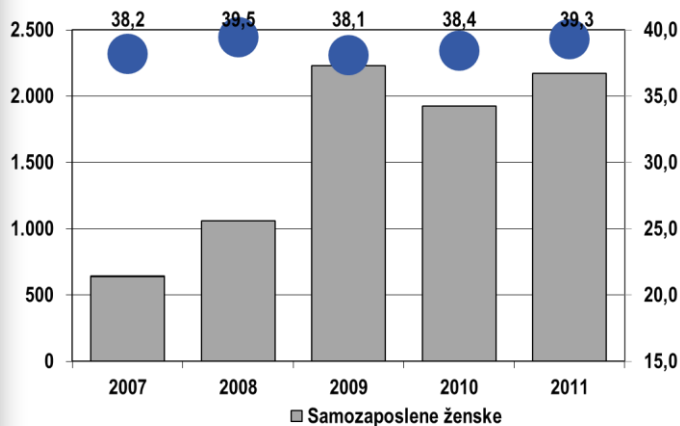
Delež žensk med brezposelnimi osebami,

december 2011 (Vir: SURS)

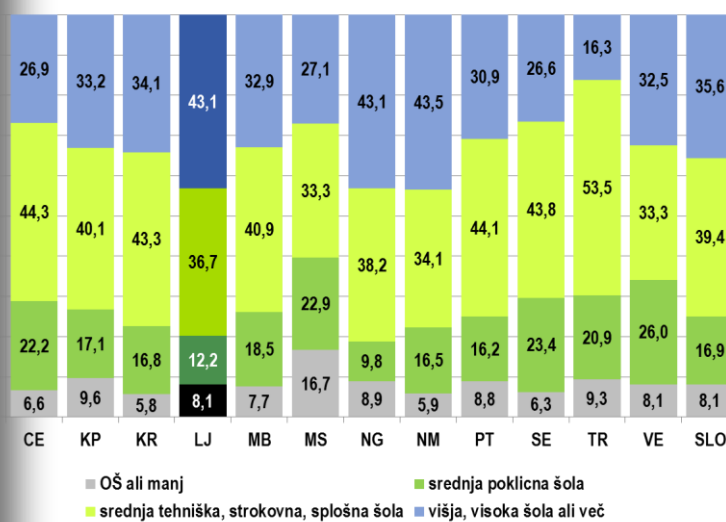

Vse večji delež žensk, ki se samozaposlijo (Vir: SURS)

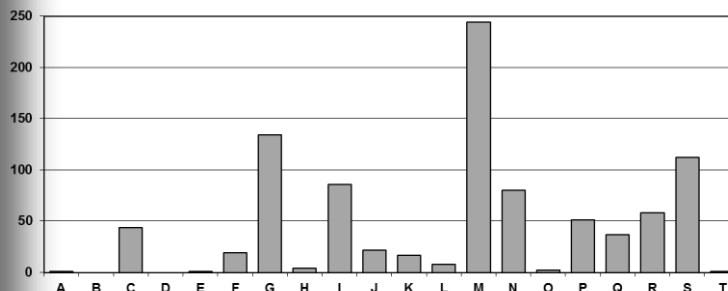

Izobrazba žensk, ki se samozaposlijo (Vir: SURS)

V katerih dejavnostih poslujejo „nove“ podjetnice (Vir: SURS)

A Kmetijstvo, lov, gozdarstvo, ribištvo
C Predelovalne dejavnosti
D Oskrba z el. energijo, plinom, paro
E Oskrba z vodo; ravnanje z odpadki in saniranje okolja
F Gradbeništvo

G Trgovina, vzdrž. in popravila mot.voz.
H Promet in skladiščenje
I Gostinstvo
J Informacijske in komunikacijske dej.
K Finančne in zavarovalniške dej.
L Poslovanje z nepremičninami
M Strokovne, znanstvene, tehnične dej.

N Druge raznovrstne poslovne dejavnosti
O Dej. javne uprave in obrambe, obvezna socialna varnost
P Izobraževanje
Q Zdravstvo in socialno varstvo
R Kulturne, razvedrilne, rekreacijske dejavnosti
S Druge dejavnosti
T Dej. gospodinjstev z zaposlenim osebjem

dejstva v poslovnem okolju, ki jih ustvarja podaljšanja gospodarska kriza

Poudarki

- V Sloveniji vladajo nezaupanje, pesimizem in splošna pasivnost, zato nujno potrebujemo hitre, učinkovite in pozitivne spremembe.
- Za nujne spremembe ni ustrezne klime. Kot da se Slovenija še ni zares odločila, da je njen glavni cilj uspešen izhod iz krize.
- Ali zmanjkuje (samo)zaupanje in energija za prihodnost?
- Padanje BDP, padanje naročil, stečaji, ...
- Ustavljanje investicij
- Slovenski izvoz, ki je še do nedavnega predstavljal gonilo gospodarske rasti države, se je znašel v nezavidljivem položaju padec na - 2,7 %
- V prvi polovici 2012 se je izvoz v države EU glede na lani zmanjšal za skoraj 2%, na ostalih trgih pa zrasel za 7 %
- Prezadolženost države

dejstva v poslovnem okolju, ki jih ustvarja podaljšanja gospodarska kriza

Za izhod iz krize,

1. Pravna država

- Gospodarstvo potrebuje pravosodni sistem, ki bo hitro in pravično zajezil plačilno nedisciplino, reševal gospodarske spore in zagotovil učinkovit pregon gospodarskega kriminala.
- S tem bodo zagotovljeni osnovni pogoji za normalno poslovanje podjetij in povrnitev zaupanja v poslovne odnose.

2. Boljše poslovno okolje

- Podjetja potrebujejo stabilno poslovno okolje: spodbudno davčno politiko, odpravo administrativnih ovir, hitre in učinkovite upravne postopke, fleksibilen trg dela in celovito reformo pokojninskega sistema.

dejstva v poslovnem okolju, ki jih ustvarja podaljšanja gospodarska kriza;

Za izhod iz krize,

- Ustaviti upadanje Slovenije na mednarodnih lestvicah konkurenčnosti

3. Sprožiti nov razvojni zagon s strateško, odločno in sistematično državno podporo **novim investicijam, inovacijam, razvoju** za nova delovna mesta

- Družba znanja v globaliziranem svetu prinaša nova kakovostna delovna mesta in s tem socialno stabilnost države in vsakega posameznika.

4. Podpiramo varčevanje vendar tudi ukrepe za rast gospodarstva.

5. Podpreti izvoz.

- Okrepiti blagovno znamko Made in Slovenia.

1. Močnejša slovenska podjetja na globalnem trgu so nujna za izhod iz krize. Zmaga doma ne bo dovolj.

2. Spodbuditi rast malih in srednjih podjetij

dejstva v **družbi**, ki jih ustvarja podaljšanja gospodarska kriza;

Vse večji delež brezposelnih
Problem siromaštva postaja pereč
Slabi zgledi in malo priložnosti za mlade

Kaj pa splošna prepričanja:

Razdeljevati (in trošiti) ali investirati (in ustvarjati?)

Viri: mnenja gospodarstva, dokumenti GZS; predavanja dr. M. Mulej o DO

dejstva v **družbenem okolju**, ki jih ustvarja podaljšanja gospodarska kriza;

Kaj pa družbena odgovornost?

- družbena odgovornost **koristi podjetjem, ljudem in celotni družbi** ter odpira pot iz sedanje družbeno-gospodarske krize.
- družbena odgovornost prispeva k **uresničevanju trajnostnega razvoja** in k zelo konkurenčnemu in socialnemu tržnemu gospodarstvu.
- Strateški pristop k družbeni odgovornosti je vse bolj pomemben za konkurenčnost podjetij.

predavanja dr. M. Mulej o družbeni odgovornosti; stališča skupine
Renegade Economist

dejstva v **družbenem okolju**, ki jih ustvarja podaljšanja gospodarska kriza;

Načela v ISO 26000

- (Uradna) odgovornost za vpliv;
- Transparentnost – preglednost podatkov;
- **Etično obnašanje** (poštenost, enakovrednost, celovito upoštevanje deležnikov);
- Spoštovanje interesov deležnikov;
- Spoštovanje **vladavine prava**;
- Spoštovanje mednarodnih norm obnašanja;
- Spoštovanje **človekovih pravic**.

Viri: predavanja dr. M. Mulej o DO; sporočila skupine Renegade Economist

Oblike fleksibilnih zaposlitev – Zaposlitev za določen čas

Razlogi za zaposlitve za določen čas

VEČJA PRILAGODLJIVOST DELODAJALCA TRŽNIM NIHANJEM
– Sezonska dela

- Nihanje naročil (več dela, več zaposlenih, manj dela manj zaposlenih)
- Projektni način dela

Podjetje nameni sredstva za izpeljavo večjega projekta za določen čas zato lahko v primeru, da nima dovolj obstoječih kadrovskih kapacitet, ali da narava dela zahteva strokovnjaka na specifičnem področju, **zaposli dodatno osebo za čas trajanja projekta**.

- tipi pogodbenega razmerja, odvisno od narave dela;
 - to je pogodba o zaposlitvi za določen čas,
 - avtorska pogodba ali podjemna pogodba.

Oblike fleksibilnih zaposlitev – Zaposlitev za krajši čas

Zaposlitev za krajši delovni čas od polnega

- *krajša dnevna obveznost oziroma manjše število delovnih dni na teden. Pravice zaposlenega se uveljavlja **sorazmerno** z dogovorjenim delovnim časom. Prednosti takega zaposlovanja so **predvsem manjša brezposelnost, boljša izraba delovne sile** in lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja.*
- Delavci, ki imajo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom imajo enake pravice in obveznosti iz delovnega razmerja kot delavci, ki delajo s polnim delovnim časom, praviloma pa jih uveljavljajo **sorazmerno** (na primer plačo, regres za letni dopust, odpravnino ob upokojitvi, odmor med delom). **Odmor med delom** jim pripada le, če delajo vsaj **štiri ure dnevno**.
- V celoti jim pripadajo le t.i. **nedeljive pravice**, kot je plačilo stroškov za prevoz na delo in z dela, letni dopust, pravica do sodelovanja pri upravljanju. V primeru, da ima delavec pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom sklenjeno pri dveh delodajalcih, se plačilo nekaterih stroškov (prevoz na delo, stroški prehrane) porazdelijo med oba delodajalca.

Oblike fleksibilnih zaposlitev – Zaposlitev za krajši čas

Zaposlitev za krajši delovni čas poleg delovnega razmerja s polnim delovnim časom pri drugem delodajalcu,

Zaposlitev za krajši delovni čas pri več delodajalcih,

Delitev delovnega mesta (job-sharing)

- posebna oblika zaposlitve za nedoločen čas s krajšim delovnim časom, kjer ponavadi dva ali pa tudi več zaposlenih opravljajo delo, ki bi ga sicer lahko opravljal en delavec, zaposlen za polni delovni čas.
- *delovni teden se lahko razdeli na različne načine, odvisno od potreb zaposlenih in delodajalca. Oba delavca prevzemata odgovornost in si delita plačo, število dni letnega dopusta ter druge ugodnosti v razmerju s številom delovnih ur, ki jih vsak izmed njiju opravi. Zaposleni ima večjo možnost uskladitve dela z drugimi področji življenja. Ta oblika je zelo primerna za uvajanje mlajših oseb v delo (senior-junior)*

Oblike fleksibilnih zaposlitev – Delo na domu in delo na daljavo (teleworking)

■ Delo od doma

Večja sorazmernost pri krajšem delovnem času, jasno opredeljuje možnost sklenitve delovnega razmerja ne glede na delovno mesto, temveč za vrsto dela in širi možnosti različnih pogodb z vodilnim kadrom.

■ Za opravljanje nekaterih del je lahko v kriznih časih zelo uporabna oblika **delo na domu**. Novo prijavljene zaposlitve za delo na domu: *večinoma umska dela, kot so računalniške storitve, pisarniško delo, svetovanje in podobno.*

- Malo pogodb o zaposlitvi za delo na domu preseneča, glede na prednosti, ki jih ta oblika dela prinaša:
 - za delavce (delovni čas si razporejajo sami, izognejo se izgubi časa na poti) in
 - delodajalce (prihranijo pri povračilu potnih stroškov in pri stroških, povezanih z delovnimi prostori, delavcu so dolžni plačati le nadomestilo za uporabo njegovih sredstev pri delu).
 - se s pogodbo o zaposlitvi uredijo pravice, obveznosti in pogoji, ki so odvisni od narave dela na domu;
 - ima delavec pravico do nadomestila za uporabo njegovih sredstev pri delu na domu (višino nadomestila določita delavec in delodajalec s pogodbo o zaposlitvi) ter je zagotavljanje varnih pogojev dela na domu dolžnost delodajalca.

■ Začasno delo preko posrednikov s koncesijo

- Študentsko delo (ŠS kot agencija)
- Pogodba o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem, ki opravlja dejavnost zagotavljanja dela delavcev drugemu uporabniku (temporary employment)

Oblike fleksibilnih zaposlitev Delo po pogodbi; avtorska pogodba

Podjemna pogodba

■ *Za delodajalca je navadno bolj ugodno, da z novim delavcem sklene podjemno pogodbo, vendar zakonodaja vsebuje nekatere omejitve.*

Bistvene značilnosti pogodbe o zaposlitvi, s katero se sklene delovno razmerje, so:

- *odplačnost pogodbe,*
- *osebno opravljanje dela,*
- *dlje časa trajajoča delovna aktivnost, pri kateri rok za izpolnitev pogodbene obveznosti ni značilen element in*
- *da se med delavcem in delodajalcem vzpostavi vez podrejenosti.*

Avtorska pogodba

■ *Individualne intelektualne storitve s področja književnosti, znanosti in umetnosti (gledališka dela, likovna dela, arhitekturna dela, avdiovizualna dela*

Oblike fleksibilnih zaposlitev

Delo po pogodbi s samozaposleno osebo (s.p.)

Leta 1993 je bil več kot 12% samozaposlenih med delovno aktivnim prebivalstvom. Po začetnem bumu ustanavljanja podjetij (zaradi številne lokalne trgovine v garažah itd.), pa je ta delež upadal vse do leta 2009. Zadnja tri leta pa delež s.p. spet raste. V 2011 samozaposleni predstavljajo 12,6 % vseh delovno aktivnih ljudi v Sloveniji.

■ Razlogi

- ukrepi spodbujanja samozaposlovanja pri ZZRS, in subvencije za samozaposlitev,
- drugačna oblika zaposlovanja za delodajalce, ki raje od sklenitve delovnega razmerja, angažirajo nekoga, ki je samozaposlen (prisilna samozaposlitev),
- kar omogoča delodajalcem, da sklenjeno pogodbo odpovedo, do izvajalcev imajo manj obveznosti (še posebej kar zadeva pravic iz naslova odmorov, dopustov, izobraževanja in drugih socialnih pravic iz delovnega razmerja.
- S stališča posameznika torej samozaposlenega, pa gre za sorazmerno visoko tveganje, če se odloči za „prisilno samozaposlitev“, zato je zelo pomembno ustanovitelje s.p. torej samozaposlene dobro pripraviti na podjetniško pot.

■ Odvisna zaposlitev ?

Vir: SURS

Tabela 1: Koliko časa mora delati zaposlena oseba s povprečno neto plačo, da zasluži za nakup enote proizvoda ali storitve, Slovenija

	1991	2011
Riž (kg)	45 min.	23 min.
Bela moka (kg)	15 min.	9 min.
Črni kruh (kg)	25 min.	19 min.
Kokoške jajce	4 min.	2 min.
Mleko (l)	14 min.	8 min.
Krompir (kg)	13 min.	6 min.
Sladkor (kg)	25 min.	10 min.
Kuhinjska sol (kg)	17 min.	4 min.
Pražena kava (kg)	4 h 40 min.	1 h 18 min.
Pivo (l)	33 min.	18 min.
Navaden svinčnik	16 min.	6 min.
Avtomobil Clio	4.389 h 2 min.	1.774 h 7 min.
Vstopnica za kino	53 min.	51 min.
Moško striženje	2h 17 min.	2h 32 min.

Vir: SURS

Indikatorji gospodarskih družb

Vir KAPOŠ, AJPES

2010	Družbe/Podjetniki		Zaposleni (upoštevane lastnike pri s.p.)		Čisti prihodki od prodaje		Sredstva		Dodana vrednost (DV)	
Velikost	Število	Delež v %	Število	Delež v %	mio EUR	Delež v %	mio EUR	Delež v %	mio EUR	Delež v %
GOSPODARSKE DRUŽBE	55.013	43,6	277.489	69,4	32.759	87,2	42.831	91,3	8.326	84,1
SAMOSTOJNI PODJETNIKI	71.242	56,4	122.430	30,6	4.828	12,8	4.080	8,7	1.577	15,9
POSAMEZNIKI										
SKUPAJ POSLOVNI SUBJEKTI	126.255	100,0	399.919	100,0	37.587	100,0	46.911	100,0	9.902	100,0

2008	Družbe/Podjetniki		Zaposleni	(upoštevane lastniki pri s.p.)		Čisti prihodki od prodaje		Sredstva		Dodana vrednost (DV)	
Velikost	Število	Delež v %	Število	Delež v %	mio EUR	Delež v %	mio EUR	Delež v %	mio EUR	Delež v %	
GOSPODARSKE DRUŽBE	51.223	43,2	294.774	69,3	36.445	86,2	43.586	90,8	8.947	82,4	
SAMOSTOJNI PODJETNIKI	67.222	56,8	130.581	30,7	5.824	13,8	4.430	9,2	1.915	17,6	
POS.											
SKUPAJ POSLOVNI SUBJEKTI	118.445	100,0	425.355	100,0	42.269	100,0	48.016	100,0	10.862	100,0	

2002	Družbe/Podjetniki		Zaposleni		(upoštevane lastniki pri s.p.)		Čisti prihodki od prodaje		Sredstva		Dodana vrednost (DV)	
Velikost	Število	Delež v %	Število	Delež v %	mio EUR	Delež v %	mio EUR	Delež v %	mio EUR	Delež v %	mio EUR	Delež v %
GOSPODARSKE DRUŽBE	37.230	41,1	231.509	67,5	18.774	82,7	20.808	87,5	4.784	78,6	21,4	78,6
SAMOSTOJNI PODJETNIKI	53.380	58,9	111.341	32,5	3.933	17,3	2.968	12,5	1.306	21,4	78,6	21,4
POS. (leto 2003)												
SKUPAJ POSLOVNI SUBJEKTI	90.610	100,0	342.850	100,0	22.707	100,0	23.776	100,0	6.090	100,0	100,0	100,0

Poslovno in družbeno okolje

Vir: Zavod META

